

MINISTER
GOSPODARKI MORSKIEJ
I ŻEGLUGI ŚRÓDLĄDOWEJ

Warszawa, dnia maja 2020 r.

(BM) WPR.054.111.2020.AS

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu RP

Szanowna Pani Marszałek,

w odpowiedzi na zapytanie nr 720 Posła na Sejm RP, Pana Jarosława Rzepy z dnia 22 kwietnia 2020 r. w sprawie *zwiększenia retencji wodnych*, niniejszym przedstawiam stosowne informacje.

Na wstępie uprzejmie informuję, że łączne zasoby wód płynących wynoszą w Polsce około 40 mld m³. W jeziorach, zbiornikach retencyjnych oraz obszarach wodno-błotnych zretencjonowane jest ok. 40 mld m³ wód powierzchniowych. Natomiast łączna objętość wody zmagazynowana w sztucznych zbiornikach retencyjnych wynosi ok. 4 mld m³.

Zasoby wody w Polsce charakteryzuje znaczne zróżnicowanie przestrzenne, będące konsekwencją dużej zmienności warunków środowiska przyrodniczego, kształtujących cykl hydrologiczny. Regionalne zróżnicowanie poszczególnych elementów bilansu wodnego – opadów atmosferycznych, parowania terenowego i odpływu (powierzchniowego oraz podziemnego) wynika z heterogeniczności takich czynników jak klimat, pokrycie terenu, rzeźba terenu, w tym pasma górskie jako bariery orograficzne, budowa geologiczna i rodzaj gleb. Ścieranie się wpływów kontynentalnych z oceanicznymi powoduje dużą zmienność sezonową i nieprzewidywalność opadów. Położenie kraju w stosunku do oceanu wpływa także na wielkość opadów, które maleją od oceanu w głąb kontynentu, z zachodu na wschód. Dlatego opady w Polsce są mniejsze, niż w większości krajów europejskich. Dodatkowym problemem są występujące często w ostatnich latach bezśnieżne zimy, podczas których brak śniegu i zmagazynowanej w nim wody, zasilającej wody powierzchniowe i podziemne, niekorzystnie wpływają na zasoby wodne kraju. Inną charakterystyczną cechą zasobów wodnych w Polsce jest ich nierównomierne rozłożenie. Południowe obszary kraju (tereny wyżynne i górskie) charakteryzują się większą ich ilością, natomiast środkowa i północna część Polski, boryka się z ich deficytem. Jest to wynik szczególnie niekorzystnych warunków fizjograficznych. Całkowity bilans wodny Polski stanowi wypadkową wielu czynników, m. in.: wielkości opadów, ich rozkładu w czasie, parowania oraz możliwości retencjonowania wód – w formie naturalnej i sztucznej.

Zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych (powierzchniowych i podziemnych) o dobrej jakości jest niezbędne dla funkcjonowania społeczeństwa, środowiska i gospodarki. Przeciwdziałanie skutkom suszy musi być zatem oparte na właściwym zarządzaniu zasobami wodnymi przy uwzględnieniu zasady godzenia wspólnych interesów wszystkich użytkowników wód, w tym takim doborem działań, które przyczynia

się do ich utrzymania – w przypadku dobrego stanu ilościowego, oraz zwiększenia objętości w obszarach, w których występują niedobory.

Warto zauważyć, że na jednego mieszkańca przypada średnio 1600 m³ wody w ciągu roku. Jest to trzy razy mniej niż wynosi średnia dla Europy, zaś objętość zmagazynowanej wody w istniejących zbiornikach retencyjnych w Polsce wynosi około 4 mld m³. Stanowi to niewiele ponad 6,5% objętości średniego rocznego odpływu z wielolecia. Natomiast według szacunków warunki fizyczno-geograficzne w naszym kraju stwarzają możliwość jej zmagazynowania do 15% średniego rocznego odpływu.

Niestety, pomimo tak niekorzystnej sytuacji hydrologicznej w Polsce, kolejne rządy ignorowały problem, nie realizując działań zaradczych, bądź podejmując nieprzemyślane inwestycje. Tytułem przykładu warto wskazać na budowę zbiornika Racibórz, który został nietrafnie zaprojektowany jako polder suchy i ze względu na pięcioletni okres trwałości projektu ze środków europejskich nie ma obecnie możliwości jego przekształcenia w zbiornik wielofunkcyjny. Uchwalona przez obecny rząd ustawa Prawo wodne z 2017 r. już w pierwszym artykule priorytetyzuje kierunki gospodarowania wodami, zwracając uwagę na kształtowanie zasobów wodnych zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Tworzenie polderów suchych zamiast wielofunkcyjnych zbiorników, które służą ochronie przeciwpowodziowej, minimalizacji skutków suszy, poprawie stosunków gruntowo-wodnych, rozwojowi żeglugi, uprawianiu turystyki i wsparciu rozwoju lokalnego jest działaniem z zasady błędnym. Oszacowany na podstawie ówczesnych cen z 2016 r. koszt przekształcenia suchego polderu Racibórz w zbiornik wielofunkcyjny, wyniesie ponad 800 mln zł.

Zgodnie z obecnymi kierunkami polityki w zakresie gospodarki wodnej, kształtowanymi przez Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej oraz podlegające jemu PGW Wody Polskie, inwestycje planowane do realizacji powinny wielokierunkowo wpisywać się w aktualne potrzeby gospodarcze kraju, a jednym z takich istotnych obszarów jest retencja i przeciwdziałanie skutkom suszy. Zatem plany związane z budową suchych zbiorników, o typowo przeciwpowodziowej funkcji, zostały poddane weryfikacji, pod kątem ich wykorzystania również do alimentacji wody w czasach jej niedoborów. Kierunek taki znajduje odzwierciedlenie w przyjętych założeniach do aktualizacji planów zarządzaniem ryzykiem powodziowym, do której przystępują aktualnie Wody Polskie, których realizacja ma być skoordynowana m.in. z opracowywanym przez MG MiZŚ *Planem przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS)*.

Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej podejmuje działania długofalowe mające na celu ochronę i zwiększenie dostępnych zasobów wodnych. Kierunki działań w zakresie rozwoju retencji wodnej oraz przeciwdziałania skutkom suszy zaprezentowane są w projekcie PPSS.

Plan zgodnie z art. 184 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – *Prawo wodne* (Dz. U. 2018 r. poz. 2268, z późn. zm.) zawiera:

- analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych,
- propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji,
- propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych,
- katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Jesienią 2020 r. planowane jest przyjęcie PPSS - w drodze rozporządzenia - przez ministra właściwego ds. gospodarki wodnej. Rolą PPSS jest wskazanie działań, które ograniczą negatywny wpływ tego zjawiska na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę. PPSS wraz z planami gospodarowania wodami, planami zarządzania ryzykiem powodziowym oraz utrzymania wód, ma się przyczynić do poprawy stanu gospodarki wodnej w Polsce.

Ponadto resort gospodarki wodnej, we współpracy z partnerami z sektora rządowego i świata nauki, opracowuje **Program przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** (PPNW). Ideą tego projektu jest intensyfikacja działań, których realizacja zwiększy stopień retencji wody w Polsce. Będzie to pierwszy dokument o charakterze strategicznym kompleksowo omawiający możliwości i niezbędne kierunki działań w zakresie rozwoju retencji wodnej. Program ten będzie komplementarny względem pozostałych dokumentów planistycznych z zakresu gospodarki wodnej: planów gospodarowania wodami, planów zarządzania ryzykiem powodziowym, planów przeciwdziałania skutkom suszy oraz programów rozwoju dróg wodnych, a działania w nim zawarte będą uzupełniały zadania wynikające z tych dokumentów.

Odpowiadając na pytanie o wysokość środków finansowych, jakie zostały uruchomione na działania retencyjne informuję, że Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW WP) w latach 2018-2020 (w tym wydatki poniesione w latach 2018-2019 oraz plan wydatków na rok 2020) uruchomiło środki finansowe wynoszące łącznie 447,614 mln zł na realizację 117 inwestycji. W przypadku Województwa Zachodniopomorskiego realizowano 8 zadań i wydatkowano kwotę 6,390 mln zł. Należy jednak zaznaczyć, że zadania te mają charakter złożony i wielofunkcyjny.

Odnosząc się do danych z lat 2015-2018 i porównania ich z aktualnie ponoszonymi wydatkami na bieżącą konserwację przekazuję, że informacje takie w skali kraju powinny być sumą wydatków poniesionych przez poszczególne ówczesne regionalne zarządy gospodarki wodnej (RZGW), a także wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych (WZMiUW), które zostały - zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne* - zlikwidowane. Zgodnie z danymi przekazanymi Ministerstwu, PGW WP dysponuje jedynie częściowymi danymi, dotyczącymi wydatków RZGW i nie posiada danych dotyczących wydatków WZMiUW, które są w posiadaniu poszczególnych samorządów województw.

Jednocześnie informuję, że Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej nie prowadzi rejestrów inwestycji zwiększających retencję realizowanych przez samorządy czy indywidualnych rolników i nie posiada danych w przedmiotowym zakresie. Propozycje budowy i przebudowy urządzeń wodnych przyczyniających się do minimalizowania skutków suszy - zawierający wykaz inwestycji PGW WP oraz organów administracji samorządowej zgłoszonych w trakcie konsultacji społecznych projektów - zawierać będą wspomniane wyżej PPSS oraz PPNW.